

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA VĂN HÓA HỌC

=====&=====

LẠI PHƯƠNG HIỀN

**SỰ BIẾN ĐỔI VĂN HÓA GIAO TIẾP CỦA NGƯỜI
HÀ NỘI HIỆN NAY**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

HÀ NỘI – 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	5
Chương I: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ VĂN HÓA GIAO TIẾP	10
1.1 KHÁI QUÁT CHUNG VỀ VĂN HÓA GIAO TIẾP	10
1.1.1 Khái niệm văn hóa và những nét đặc trưng cơ bản của văn hóa 10	
<i>1.1.1.1 Khái niệm văn hóa</i>	10
<i>1.1.1.2 Những nét đặc trưng cơ bản của văn hóa</i>	12
1.1.2 Khái niệm giao tiếp và một số hình thức giao tiếp cơ bản	14
<i>1.1.2.1 Khái niệm giao tiếp</i>	14
<i>1.1.2.2 Một số hình thức giao tiếp cơ bản</i>	17
1.1.3 Khái niệm văn hóa giao tiếp và sự hình thành văn hóa giao tiếp ..	18
<i>1.1.3.1 Khái niệm văn hóa giao tiếp</i>	18
<i>1.1.3.2 Sự hình thành văn hóa giao tiếp</i>	19
1.2 Đặc trưng và vai trò của văn hóa giao tiếp	20
1.2.1 Những đặc trưng của văn hóa giao tiếp	20
1.2.2 Vai trò của văn hóa giao tiếp trong đời sống	22
1.2.3 Các nhân tố ảnh hưởng đến văn hóa giao tiếp	23
1.3 Văn hóa giao tiếp với việc xây dựng hình ảnh người Hà Nội hiện nay 25	
1.3.1 Quan niệm về “người Hà Nội”	25
1.3.2 Văn hóa giao tiếp truyền thống của người Hà Nội	27
<i>1.3.2.1 Những nét đặc trưng trong ngôn ngữ giao tiếp</i>	27
<i>1.3.2.2 Những đặc trưng phi ngôn ngữ</i>	29
1.3.3 Kế thừa các giá trị văn hóa giao tiếp truyền thống trong xây dựng hình ảnh người Hà Nội	30
Chương II: THỰC TRẠNG BIẾN ĐỔI TRONG VĂN HÓA GIAO TIẾP CỦA NGƯỜI HÀ NỘI	33
2.1 ĐÔI NÉT VỀ THỦ ĐÔ HÀ NỘI	33
2.1.1 Điều kiện kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội	33
2.1.2 Phân bố địa giới hành chính và dân cư	36
2.1.3. Khu vực phố cổ Hà Nội	37
2.2 . KHẢO SÁT THỰC TRẠNG BIẾN ĐỔI VĂN HÓA GIAO TIẾP CỦA NGƯỜI HÀ NỘI	40

2.2.1 Những yếu tố ảnh hưởng đến sự biến đổi văn hóa giao tiếp của người Hà Nội hiện nay	40
<i>2.2.1.1 Kinh tế thị trường</i>	40
<i>2.2.1.2 Đa dạng hóa thành phần dân cư</i>	42
<i>2.2.1.3 Sự thay đổi tính chất nghề nghiệp</i>	44
<i>2.2.1.4 Quá trình giao lưu văn hóa</i>	47
<i>2.2.1.5 Môi trường giáo dục</i>	49
<i>2.2.1.6 Sự phát triển của truyền thông</i>	51
2.2.2 Những giá trị tích cực trong văn hóa giao tiếp người Hà Nội nay ..	54
<i>2.2.2.1 Ngôn ngữ giao tiếp phù hợp với bối cảnh</i>	54
<i>2.2.2.2 Sự giao hòa của tiếng Hà Nội với ngôn ngữ địa phương</i>	56
<i>2.2.2.3 Tâm thế chủ động khi giao tiếp</i>	58
<i>2.2.2.4 Trang phục hiện đại thanh lịch</i>	61
2.2.3 Những biểu hiện tiêu cực trong văn hóa giao tiếp người Hà Nội nay	65
<i>2.2.3.1 Ngôn ngữ giao tiếp có sự lai căng biến dạng</i>	65
<i>2.2.3.2 Thái độ giao tiếp dung tục, xô bồ</i>	68
<i>2.2.3.3 Thói quen thờ ơ trong giao tiếp</i>	69
<i>2.2.3.4 Trang phục thiếu thiện cảm</i>	72
2.3 ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG BIẾN ĐỔI VĂN HÓA GIAO TIẾP CỦA NGƯỜI HÀ NỘI	73
Chương III: MỘT SỐ GIẢI PHÁP XÂY DỰNG VĂN HÓA GIAO TIẾP CỦA NGƯỜI HÀ NỘI HIỆN NAY	77
3.1 TĂNG CƯỜNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỚI HOẠT ĐỘNG XÂY DỰNG VĂN HÓA GIAO TIẾP NGƯỜI HÀ NỘI.	77
3.2 PHÁT HUY NHỮNG GIÁ TRỊ TỐT ĐẸP VĂN HÓA GIAO TIẾP CỦA NGƯỜI HÀ NỘI TRONG THỜI ĐẠI MỚI.	79
3.3 TUYÊN TRUYỀN VÀ GIÁO DỤC NHẬN THỨC VỀ VĂN HÓA GIAO TIẾP TRONG CỘNG ĐỒNG	81

3.4 HOÀN THIỆN VĂN HÓA GIAO TIẾP CỦA NGƯỜI HÀ NỘI TRONG THỜI ĐẠI MỚI GẮN VỚI CUỘC VẬN ĐỘNG “TOÀN DÂN ĐOÀN KẾT XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA”	84
3.5 XÂY DỰNG VĂN HÓA GIAO TIẾP TRONG CÁC TỔ CHỨC	86
3.6 NGĂN CHẶN, XÓA BỎ SỰ THÂM NHẬP CỦA CÁC BIỂU HIỆN TIÊU CỰC TRONG VĂN HÓA GIAO TIẾP	88
KẾT LUẬN	93

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Trong môi trường đầy biến động như hiện nay cũng với những sóng gió và thử thách của thời hội nhập, các địa phương, vùng miền trên cả nước cần nhanh nhạy nắm bắt sự thay đổi trên mọi mặt để có thể vươn tới những tầm cao hơn nữa. Và một trong những định hướng hiệu quả để giúp cho đất nước phát triển bền vững đó là xây dựng một nền văn hóa vừa mang bản sắc riêng độc đáo mà vẫn phù hợp với xu hướng chung của thời đại và nhất là phù hợp với các giá trị văn hóa truyền thống của mỗi quốc gia dân tộc. Hà Nội – trái tim, thủ đô thân yêu của cả nước luôn giữ một vai trò đặc biệt quan trọng trong quá trình phát triển của dân tộc. Qua nhiều thời đại khác nhau trong lịch sử, đây vẫn là một trung tâm văn hoá lớn, nơi không ngừng hoàn thiện, nâng cao và bảo tồn truyền thống tốt đẹp của ông cha ta. Quá trình phát huy, gìn giữ và bảo tồn những giá trị tốt đẹp đó góp phần tạo dựng hình ảnh người Hà Nội và một trong những yếu tố không thể thiếu chính là văn hoá giao tiếp. Sự hình thành văn hoá giao tiếp đặc trưng của người Hà Nội là một quá trình lâu dài. Trong suốt ngàn năm lịch sử, văn hoá giao tiếp của người Hà Nội có tác động to lớn đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ nền văn hoá Thăng Long – Hà Nội.

Tuy nhiên trên thực tế , văn hoá giao tiếp người Hà Nội nay còn tồn tại nhiều ngôn ngữ giao tiếp xô bồ, cở chỉ thiếu văn hóa, nhất là ở giới trẻ. Một bộ phận người dân Hà Nội không tôn trọng những giá trị đạo đức truyền thống. Cách thức giao tiếp giữa cư dân trong cùng khu phố, giao tiếp với khách thập phương, giao tiếp với khách du lịch nước ngoài chưa hòa quyện thành một thể thống nhất, mà đây lại là một trong những tiêu chí cơ bản của văn hóa ứng xử, ảnh hưởng tới hình ảnh người Hà Nội trong suy nghĩ của khách thập phương, khách du lịch nước ngoài và ngay cả trong suy nghĩ của những người Hà Nội xưa.

Hiện nay, trong điều kiện kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế, người Hà Nội đã và đang thực hiện cuộc vận động “*Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa khu dân cư*” với sự tham gia, hưởng ứng nhiệt tình của các ban ngành, đoàn thể trên địa bàn Hà Nội. Phong trào xây dựng các gia đình, làng, khu phố, tổ dân phố văn hóa đã góp phần tích cực vào việc hình thành văn hóa giao tiếp của người Hà Nội .

Bên cạnh đó với tiêu chí “*Người Hà Nội: văn minh – thanh lịch – hiện đại*”, các đoàn thể thành phố đã tổ chức các chương trình, hoạt động nhằm cụ thể hoá tiêu chí trên như : với chủ đề “*Tuổi trẻ tham gia xây dựng văn minh đô thị*”, Tháng Thanh niên năm 2013 được Ban Bí thư Trung ương Đoàn thống nhất lựa chọn phương châm hành động là “*Ứng xử văn hóa, hành động văn minh*”, “*Tuổi trẻ Thủ đô: sức khỏe, trí tuệ, đoàn kết, sáng tạo, thanh lịch, tình nguyện*”(Thành đoàn Hà Nội), ... góp phần xây dựng văn hóa giao tiếp người Hà Nội một cách cụ thể, thiết thực.

Xuất phát từ thực tiễn trên, tôi chọn đề tài “***Sự biến đổi văn hoá giao tiếp của người Hà Nội hiện nay***” làm đề tài khóa luận tốt nghiệp của mình .

2. LỊCH SỬ NGHIÊN CỨU

Xây dựng văn hoá giao tiếp người Hà Nội chính là gìn giữ, bảo tồn, phát huy lối giao tiếp mang đậm tính thanh lịch, văn minh của thủ đô ngàn năm văn hiến, kế thừa các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc và tiếp thu tinh hoa văn hoá thế giới để phù hợp với văn hoá nước ta .

Trước thềm Đại lễ Thăng Long – Hà Nội 1000 năm, hàng loạt các hội thảo, công trình nghiên cứu, các cuốn sách về Hà Nội, về con người Hà Nội, văn hoá Hà Nội được ra đời như bộ sách kỷ niệm ngàn năm Thăng Long – Hà Nội của nhà xuất bản Quân đội nhân dân gồm các cuốn sách: *Hệ giá trị văn hoá Thăng Long– Hà Nội trong lịch sử giữ nước của dân tộc, Hà Nội cũ, văn*

hoá Hà Nội tìm tòi và suy ngẫm, nét văn hoá thanh lịch của người Hà Nội , phố phường Hà Nội xưa ...

Năm 2000, tác giả Trần Văn Bính viết *Văn hóa Thăng Long - Hà Nội hội tụ và tỏa sáng*. Tuy không trực tiếp bàn về văn hóa ứng xử, nhưng thông qua việc làm sáng tỏ các giá trị văn hóa Thăng Long - Hà Nội (văn học, kiến trúc, mỹ thuật, giáo dục, lễ hội...), các tác giả đã cung cấp một cái nhìn tổng quan về diễn trình lịch sử, về đặc điểm chung của văn hóa ứng xử văn hóa Thăng Long - Hà Nội

Năm 2001, tác giả Nguyễn Việt Chức xuất bản tác phẩm *Nếp sống người Hà Nội*, đã làm rõ khái niệm nếp sống, đánh giá khái quát quá trình phát triển của nếp sống người Thăng Long - Hà Nội qua các thời kỳ lịch sử. Từ phân tích thực trạng nếp sống hiện nay các tác giả đã chỉ ra những vấn đề tồn tại và đề xuất kiến nghị xây dựng nếp sống người Hà Nội trong thời gian tới.

Ngoài ra còn hàng loạt các công trình nghiên cứu khoa học, các cuộc hội thảo bàn về Thăng Long – Hà Nội. Đặc biệt là các công trình nghiên cứu nằm trong Chương trình khoa học cấp nhà nước, mã số KX09 “*Nghiên cứu phát huy điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội, giá trị lịch sử - văn hoá, phục vụ phát triển toàn diện thủ đô*” được khởi nguồn từ tư tưởng chỉ đạo và tầm nhìn xa của Đảng, nhà nước. Mùa hè 1998, bộ Chính trị khoá VIII đã ban hành Chỉ thị số 32-CT/TW về kỷ niệm 990 năm và 1000 năm Thăng Long – Hà Nội, trong đó nhấn mạnh chủ trương “cần thực hiện Chương trình khoa học nghiên cứu – tổng kết và phát huy các giá trị, các kinh nghiệm lịch sử quý báu của Thăng Long – Hà Nội” .

Bên cạnh đó, người Hà Nội đã trở thành đề tài mà nhiều nhà văn, nhà báo lựa chọn đặc biệt là trên báo Hà Nội mới, An ninh Thủ đô, Pháp luật và đời sống và hàng loạt các bài báo đăng tải trên các trang báo mạng .

3. MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU

3.1 Mục đích

Đề tài nghiên cứu *“Sự biến đổi văn hoá giao tiếp của người Hà Nội hiện nay”* nhằm làm rõ quan niệm, đặc điểm, sự biến đổi, vai trò và thực trạng văn hóa giao tiếp của người Hà Nội (qua khảo sát tại khu phố cổ Hà Nội). Từ đó đánh giá và đưa ra giải pháp nhằm góp phần xây dựng văn hóa giao tiếp của người Hà Nội hiện nay.

3.2 Nhiệm vụ

-Nghiên cứu, phân tích, lý giải về đặc trưng văn hoá giao tiếp của người Hà Nội

-Nghiên cứu và phân tích những yếu tố tác động đến sự biến đổi văn hóa giao tiếp của người Hà Nội.

-Nghiên cứu và phân tích thực trạng biến đổi văn hoá giao tiếp của người Hà Nội

-Nghiên cứu, đánh giá, tìm ra nguyên nhân và đề xuất một số giải pháp nhằm tiếp tục xây dựng văn hoá giao tiếp của người Hà Nội .

-Khẳng định vai trò văn hoá giao tiếp của người Hà Nội trong quá trình xây dựng hình ảnh người Hà Nội.

4. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là cư dân sinh sống, học tập và làm việc trong địa bàn khu phố cổ Hà Nội ở mọi lứa tuổi khác nhau, đặc biệt là người Hà Nội sinh sống nhiều năm tại đây.

5. PHẠM VI NGHIÊN CỨU

- Về không gian: Khu phố cổ Hà Nội theo quyết định số 70 BXD/KT-QH ngày 30 tháng 3 năm 1995 của Bộ Xây dựng. Địa bản khảo sát tập trung của đề tài trong khu vực khu phố cổ bao gồm các dãy phố: Đinh Liệt, Hàng

Bạc, Tạ Hiện, Mã Mây, Hàng Buồm, Đào Duy Từ, Hàng Chiếu, Hàng Đường, Hàng Ngang, Hàng Đào .

6. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Trên cơ sở lý luận, phương pháp luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối văn hóa của Đảng, khóa luận tốt nghiệp chủ yếu sử dụng phương pháp nghiên cứu:

- Phân tích so sánh
- Phân tích hệ thống trên cơ sở gắn lý luận với thực tiễn
- Phân tích số liệu điều tra xã hội học
- Phân tích tổng hợp

7. Ý NGHĨA CỦA ĐỀ TÀI

- Khóa luận tốt nghiệp làm rõ sự biến đổi văn hóa giao tiếp của người Hà Nội hiện nay từ đó đề xuất một số yêu cầu, giải pháp nhằm tiếp tục xây dựng văn hóa giao tiếp của người Hà Nội trong thời đại mới.

8. BỐ CỤC CỦA KHÓA LUẬN

Ngoài Mở đầu (... trang), Kết luận (... trang), Tài liệu tham khảo và Phụ lục (...trang), nội dung chính của Luận văn được chia làm 03 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận về văn hóa giao tiếp

Chương 2: Thực trạng biến đổi trong văn hóa giao tiếp của người Hà Nội

Chương 3: Một số giải pháp xây dựng văn hóa giao tiếp của người Hà Nội hiện nay